

Prof. Vyteniui Rimkui skirta ekslibrisų paroda

Ekslibrisai iš Šiaulių apskrities Povilo Višinskio viešosios bibliotekos Gerardo Bagdonavičiaus ekslibrisų fondo kolekcijos

Prof. Vaidotas JANULIS

Ekslibrisas (lot. ex libris – iš knygos) – mažas grafikos kūrinys, turintis charakterizuoti asmenį, instituciją, jos specifika, atributiką, atitiki kompozicijos reikalavimus. XX a. antrojoje pusėje daugelis dailininkų, kurdamai ekslibrisus, knygos specifikos reikalavimų nepaistė, žanrinis ekslibrisų savitumas dinga. Dailininkai dėmesį sutelkė ne į ekslibrą, o į grafikos specifiką, keities ir formatą, dažnai tapdamas didesnis už pačią knygą, kito teksto snytikis su vaizdu.

Profesoriaus Vytenio Rimkaus asmenybė, jo moksline veikla ir platus interesų laukas – profesionaliuoji Lietuvos dailė, tautodailė, šiuolaikinės tautodailės problemas, senovinių atvirukų, kitų spaudinių kolekcionavimas bei kita kultūrinė veikla – neliko nepastebėti ir paskatino dailininkus sukurti prof. V. Rimkui mažus dailės pasakojuojamus ekslibrisus.

Eksponuojami ekslibrisai apima 1987–2004 metų laikotarpį, autoriai iš šešių šalių yra su savo patirtimi, matymu, kultūriniu suvokimu, todėl jdomūs ir išraiškingi, savitai suprantantys profesoriaus veiklą ir asmenybę.

Reikia pažymėti, kad daugelis

Klemensas Kupriūnas. 2020 (3).

dailininkų V. Rimkaus asmenybei atskleisti pasirinko knygos motyvą, jos interpretacijas, geriau pažįstamtybę profesorių pasirinko lietuvių liaudies tautodailės, ženklų simboliką. Dailininkų ekslibrisai sukurtili sausosios adatos, oforto, oforto

akvatintos, linoraižinio, šilkografinių, CAD, mišria technikomis.

Pirmausiai dėmesį patraukia Gržinos Didelytės ekslibrisas, sukurtas oforto akvatintos technika. Tai lyriškas, poetiškas kūrinys, kuriamo daug simbolikos, plevenantis erdvę tinklainė lyg užkoduota informaci-

Lolita Braza. 1987.

Klemensas Kupriūnas. 2020 (4).

ja, sklandanti ore. Čia išnyra aštros geometrinės formos, primenančios tremties negandas ir išgyvenimus. Pro dangaus skliautą prasiskverbia saulės spinduliai, nušviečiantys kolonadą. Tai Menų fakulteto, kuriam prof. V. Rimkus dėstytojavo, simbolika. Gėriest ir stebiesi, kaip itaigiai autorė visi tai sujungę į harmoningą kompoziciją, bylojančią vidinius profesoriaus išgyvenimus.

Kitokie nei G. Didelytės Klemenso Kupriūno ekslibrisai, surūpinti mišria technika, spalvingi, dramatiški ir fatališki. Spalvos atspindi Vytenio dvasines keliones, išgyvenimus, tarpusavyje disonuojančios ir reikšmės spalvos mus nukelia į tremties prisiminimus, skaudžias patirtis. Kampuotūs ekslibrisų kompozicijos ir linijų ritmika tai tili patvirtina. Ekslibrisuose atsirandantis paukštės metaforą. Paukštės snapu kelia žiedą aukštyn į šviesą. Autorės ipina į verpstės ir tautodailės raštoto ornamentiką, kur harmoningai įsi komponuotas tekstas. Žemės spalvų koloritas susiseikia su tautinių raštų spalvine harmonija ir kompozicijai suteikia itaigumo, ramumos ir tvirtybės. Kitame autorės ekslibrise „Ex libris J. Janonio Gimnazijai – 150, Vytenis Rimkus“ vaizduojamas dinaminis stiklas, pro kurį stebimas tautodailės kūrybos laukas. Manyčiau, tai graži užuominai profesoriaus, kaip tyrejo, šiuolaikinės tautodailės puoselėtojo, mokslininko, veiklą.

vilties skrydžio pranašas.

Maestro Alfonso Čepausko ekslibrisas – akvareliškas, lengvai sklandančios plokštumos skaido kompozicinę erdvę, kurioje skrija planetos – akys, viskų užrašančios savo žvilgsniu, ir, galima sakytis, profesionaliai įkomponuojančios tekštą į ekslibrisą.

Kiti autoriai, norėdami atskleisti prof. Vytenio Rimkaus asmenybę, pasirinko tautodailės simbolikos, ornamentikos raštą. Viena tokiai Lolita Braza (Lolita Brazauskaitė-Putramentienė). Kurdamas centrinę kompoziciją Lolita pasitelkia paukštės metaforą. Paukštės snapu kelia žiedą aukštyn į šviesą. Autorės ipina į verpstės ir tautodailės raštoto ornamentiką, kur harmoningai įsi komponuotas tekstas. Žemės spalvų koloritas susiseikia su tautinių raštų spalvine harmonija ir kompozicijai suteikia itaigumo, ramumos ir tvirtybės. Kitame autorės ekslibrise „Ex libris J. Janonio Gimnazijai – 150, Vytenis Rimkus“ vaizduojamas dinaminis stiklas, pro kurį stebimas tautodailės kūrybos laukas. Manyčiau, tai graži užuominai profesoriaus, kaip tyrejo, šiuolaikinės tautodailės puoselėtojo, mokslininko, veiklą.

Henriko Mazūro linoraižinio raštai, Andrius Zaikauskio rūpinėjosi, Stasės Medytės išraiškingas paukštis, Povilo Šiaučiūno liaudies architektūros simboliku pratešia gražų naratyvo kelią profesoriaus Vytenio Rimkaus asmenybės link.

Iš užsienio kūrėjų norėčiai išskirti Takao Sano iš Japonijos, Marina Terauds iš Jungtinės Amerikos Valstijų. Takao Sano ekslibrise vaizduojama knyga, kurios pavadinimas „Vytenis Rimkus“. Knygos viršelis, iliustruotas bibliotekos fragmentu, mus tarsi kviečia kartu su profesoriu pasinerti į bibliotekos lobynus, toliau skaityti Vytenio Rimkaus istoriją ir keliauti kartu su juo. Ekslibrisas atliktas linoraižinio technika, sodraus, solidaus kolorito. Marinos Terauds ekslibriso alegorija – tarasi suklupusio knygnešio, nešančio spaudos šviesą, figūra, akimirką sustingusi pailsėti nakties tamsioje. Sausosios adatos technika atliktas ekslibrisas puikiai atspindi nuotaiką, linija – itaigi, harmoningai išsiliauja į pustonių sutemas ir nuteikia pozityviai ir viitingiai.

Tikiuosi, kad ši kolekcija neliks nepastebėta ir bus papildyta naujais profesoriui skirtais kūriniais.

Lolita Braza. 2001.

Alfonsas Čepauskas. 2001.

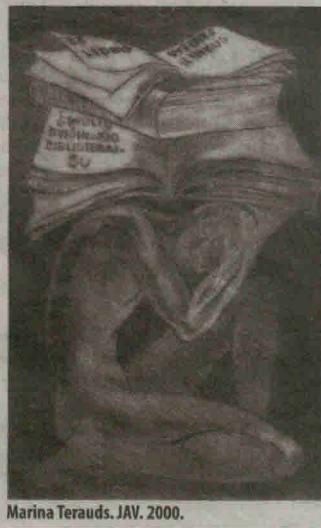
Stasė Medytė. 1990.

Takao Sano. Japonija. 2000.

Gražina Didelytė. 2000.

Marina Terauds. JAV. 2000.